

1944, august 8. [Slovensko.] — Zpráva styčného a zpravodajského dôstojníka kpt. J. Krátkeho o vytvorení jednotného politického ústredia protifašistického odboja na Slovensku, zaslaná rádiotelegraficky čs. ministrovi NO gen. S. Ingrovi v Londýne.¹

VI 080822/44

Anna dosáhla realizovani politiké dohody na Slovensku: Országh² — Ursíny v čele sjednoceného politického ústredí. Za nimi stojí veľká väčšina levicových stran (hlavne komunistická strana). Dohoda je víťazstvom myšlenky formy jednotného čl. státu, jeden parlament, jedna armáda, jednotné řešení mēnových otázek atd. Politickou a diplomatickou neschopností se bohužel z jednání vylučují nejvěrnější Čechoslováci (Šrobár — Flora).

[Zdena]³

SÚA Praha. Ch 37-91-29/119. Záznam dešifrovanej došlej depeše. Strojopisný priepis.

1944, august 9. Moskva. — Depeša čs. veľvyslanca v SSSR Zd. Fierlingera čs. ministerstvu zahraničných vecí v Londýne s informáciami o podpore odbojového hnutia na okupovanom území Československa sovietskou armádou a k otázke britskej a sovietskej dodávky zbraní na Slovensko.

Tajné.

Tvá 147.¹ Přísně důvěrné.

1. Souhlasím v zásadě s Tvým stanoviskem, které jsem sám zaujal již na poradách v Sadaguře. Akce může být postupně soustředěna v našich rukou, „corpu-

¹ Zpráva nie je podpísaná; zo súvislosti a z toho, že bola zaslaná cez rádiostanicu „Vít“, usudzujeme, že jej autorom bol Krátký-Zdena.

² Zřejmý omyl. Autor zprávy nepochybně myslél „Husák—Ursíny“. To vyplývá o. i. z rádiogramu zo 16. 8. 1944, v ktorom sa v tejto veci uvádza: „Anna velmi intenzivně organizuje (event. přebírá) národní výbory. V čele Anny (u komunistů Husák, Novomeský, u agrárníků Ursíny, u sociálních demokratů Országh) stojí dr. Lettrich. Anna jedná o vstupu pravicových stran do ústředí. Mezitím dosazuje na vedoucí místa své lidi. (SÚA Praha. Ch 37-91-29/142. Záznam depeše VI 081641/44. Strojopisný priepis.) Tu sa opäť zřejmým omylom uvádza Országh, hoci v inej súvislosti. Podľa všetkého šlo o sociálneho demokrata I. Horvátha.

³ Niekolko dní predtým, 3. 8. 1944, poslal Krátký(?) (rádiogram je bez podpisu) nasledujúce hlásenie: „Sokol se dohodl s Ursínym a k tomu přistoupil i Mach, že se budou navzájem chránit. Mach se zavázal, že z Ursíného lidí nikoho nezatkne. Po válce se Ursíny postará o bezpečí Macha.“ (SÚA Praha, Ch 37-91-29/106. Záznam dešifrovanej došlej depeše, VI 080310/44. Strojopisný priepis.)

Na dotaz z Londýna (tamtiež, b S 40-3, zprávy odoslané Vítovi a Leyovi, fotokópia odpisu, 11. 8. 1944), aká je hodnovernosť zprávy a z akého prameňa pochádza, prišla táto odpoveď: „Za zprávu Sokol—Mach—Ursíny stojí: Koch, Ševčík, Kavárník. Její hodnovernost osobně nemohu potvrdit.“ (Tamtiež, Ch 37-91-29/125. Záznam dešifrovanej došlej depeše, VI 081827/44, t. j. 18. 8. 1944.)

¹ Šlo o depešu ministra Masaryka z 3. 8. 1944 nasledujúceho znenia: „Generál Píka hlási, že

su" a vojenské mise. Úspěch může být zaručen ovšem pouze při těsné součinnosti sovětského hlavního velení a odpovídajících organizací, které mají k tomu prostředky i zkušenosti. První podniknuté kroky jsou zdařilé a budou dále s úspěchem rozvinuty. Velení sovětské fronty samo má značný zájem na odbojové akci v zájmu u nepřítel. To patří dnes takřka k normální funkci štábu fronty. Mohli by to dělat bez nás aniž by se ptali a aniž by nás informovali. Nicméně jsou natolik loyální, že to s námi udělat chtějí a dělají, ovšem shledávají nutným mítí nad tím dohled. Berou si od nás lidi ponejvíce z bývalých partyzánů a zajatců, které nám dali sami dříve k dispozici a kteří jsou tudíž známi i jim. Pochybovat o tom, že to dělají špatně nebo liknavě, bylo by naivní. Sovětskému velení jde výlučně o plnění důležitých bojových úkolů. Nemá při tom žádných zadních úmyslů. Lebeděv, s kterým jsem měl nedávno dlouhý rozhovor, mne ujišťoval, že sovětská vláda je vzdálena přání do našich vnitřních věcí zasahovat. Je přesvědčena, že náš lid je pro upřímné přátelství s SSSR a to jí úplně stačí. Jak Lebeděv praví, je to

poslanec Gottwald se souhlasem generála Žukova si vyžádal pět mužů od sboru, které potřebuje pro navázání spojení s jejich ústředím na Slovensku. Budou shozeni za součinnosti NKVD. Dále hlásí, že politická skupina projevuje největší zájem na vyvolání partyzánského hnutí na našem území. Začali proto jednat se štábem partyzánů v Kyjevě a dojednali spolupráci, jakož i školení partyzánů. Potud Pika. Vitáme jak iniciativu politické skupiny, tak ochotu sovětských orgánů pomoci rozvinout partyzánskou činnost na našem území. Podle názoru vlády je žádoucí, aby spolupráce se sovětským partyzánským štábem, pokud jde o naše akce na československém území, byla soustředěna u našeho vojenského velení, respektive u československé vojenské mise, což je též v zájmu koordinace s podobnými akcemi prováděnými v Londýna. Partyzánství, nemá-li vést k anarchii, musí stejně, jako je tomu u Rusů, podléhat vojenskému velení. Pomoc a spolupráce, kterou partyzánskému štábu v Kyjevě poskytuje naše politická skupina, bude uvítána čs. vojenským velením. Touto cestou bude zajištěna jak koordinace všech výsadek, tak také plná spolupráce našich politických činitelů v Rusku. Tlumoč toto stanovisko sovětským činitelům." (AMZV Praha. Depeše odeslané, 1944, čís. 1725, Mos. 147.)

Masarykov zákrok — inakšie to nie je možné chápať — bol vyvolaný správou Píkovou zo 14. 7. 1944 (viď dokument čís. 96), ktorá okrem faktických údajov obsahovala tvrdenia, ktoré mali vyvolať dojem o tom, že moskovské vedenie KSČ sleduje vlastné straníckopolitické ciele.

Velvyslanec Fierlinger zrejme informoval vedenie KSČ v Moskve o tendenciách takého výkladu, načo Kl. Gottwald s J. Švermom navštívili Píku. O rozhovore podal Píka do Londýna túto zprávu: „Velvyslanec Fierl. pravdepodobne informoval čs. polit. skup. o obsahu depeše. Dnes byli u mne posl. Gottwald, Šverma a sdělili mně, že v důsledku mojí zprávy Vám, v Londýně mají asi nedůvěru k partyz. akci, jako oddělené polit. akci. Zdůrazňovali a ubezpečovali, že nemají žádných polit. cílů, jen snahu jednotně a mohutně se zúčastnit boje proti německým uchvatitelům všemi silami doma, za všemožné pomoci zvenčí. Hlásím a potvrzují znovu, že posl. Gottwald přišel ze své iniciativy ke mně a mě podrobně o všem informoval a žádal spolupráci. Kyjevského partyz. štábu bylo využito jako nejbezpečnější cesty dostat se s našimi skupinami přes sověť. partyz. střediska v Polsku, sev. Karpat. Part. štáb má též vlastní prostředky výzbrojí a dopravní, aby oddíly mohly být rychle a pravidelně zásob. Po upevnění našich partyz. odd. na Slovensku, řízení a určování úkolů bude ponecháno zvláštěm[u] oddíl[u] u čs. sboru nebo u vel. sov. armády operující[mu] na Slov. za dohody a spolupráce přiděleného čs. důst. od vel. čs. sboru. Přesně to ještě není dohodnuto. Do skupin shazovaných part. štábem v Kyjevě jsou zařazováni jako vedoucí čs. přísluš. čs. sboru. Odesláni skupin, jak do přípravných kursů, tak na Slov., se děje v dohodě s gen. Kratochvílem. Vše se dělá v duchu vzájemné důvěry. Dále hlásím, že jsem zaslal na Slovensko pokyny a naléhavě žádal posl. Gottwalda dát instrukce posl. Slánskému, že při zahájení akce slovenské armády proti dnešní slov. vládě a proti německé arm. všechny partyz. oddíly se musejí bezpodmínečně podříditi jednotnému voj. velení na Slovensku. V případě proniknutí německých sil na Slov. ze západu nebo jihu, partyz. oddíly z těchto obsaz. částí území musejí zůstat na místě (nesmějí ustoupit, ale zůstat v lesích) a musejí vésti sabotážní a rušivou činnost na nepřátelských komunikacích. Taktéž musejí postupovat proti voj. jednotkám slov. armády, které by kladly odpor čs. sboru a sov. jednotkám. Poznámka: Protím, aby velvyslanci nebyl sdělován textiálně obsah mých depeší." (VHA Praha. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/4, dep. 899-909/13; 14. 8. 1944.)

K celej záležitosti se vyjadril velmi otvorene Zd. Fierlinger v rozhovore s vedúcim IV. odboru ľudového komisariátu zahraničných vecí SSSR Zorinom. V Zorinove zázname (je publikovaný v knihe „Československo-sovětské vztahy v době Velké vlastenecké války 1941–1945“, Praha 1960, str. 166–167, dok. 94; viď tiež „Cesta ke Květnu“, dokument čís. 37) sa hovorí, že podľa Fierlingerových slov by čs. vláda chcela, „aby partyzánské skupiny byly přímo podřízeny československému velení a aby celé hnutí bylo jakási uvedeno do určitých mezí.“ Záznam pokračuje ďalej: „Fierlinger vysvětlil, že se někteří českoslovenští politikové zřejmě obávají masového rozvoje partyzánského boje, majíce strach z »anarchie«, k níž by prý mohlo v zemi dojít, kdyby se partyzánské hnutí tak masově rozvíjelo.“

v mravním ohledu i mezinárodně cenný politický kapitál, který nehodlají nějakým jednostranným postupem promarnit. Lebeděv vyjadřuje pouze názory kompetentních činitelů. V tom směru jsem Tě vždy soustavně informoval. Není třeba tedy žádných obav i pokud se týče naší spolupráce ve věcech domácího odboje.

2. Pokud se týče bezprostřední akce na Slovensku, je tato vážně studována a připravována.² Zbraně mají připraveny a mohou být shozeny kdykoliv, avšak chtějí si také londýnské údaje prověřit. Sami mají spojení a právě se vrátila spojka, která byla odeslána se souhlasem Píky. Mluvil jsem ve věci v Narkomindělu a tlumočil některá Tvá přání, jak mi je i Píka doplnil. Bylo mi řečeno, že není důvodu k překotnému postupu, ale rozhodnutí padne co nejdříve na základě posledních informací.

3. Překvapení vyvolala zde britská intervence a je to pochopitelné.³ Britové byli by sami překvapeni, kdyby např. de Gaulle se obrátil s analogickou žádostí do Moskvy. Sami jsme již dříve o výzbroj žádali, naposledy též pres. Beneš, což bylo okamžitě bez váhání přijato.

4. Jak mne Gottwald ujišťuje, nemají snahy zdejších poslanců politického charakteru a pohybují se zcela v rámci naší společné akce. Gottwald výslovně podotýká, že nešlo mu o navázání spojení s ústředím. Každý chce dnes přispět jak může, tak jak tomu bylo a je i v Londýně, kde každý se snaží svou hřivnou přispět.

5. Budu tlumočit znovu podrobně všechna Tvá přání na příslušných místech, avšak opakuji, že bez vzájemné důvěry a těsné vzájemné spolupráce nemohli bychom ničeho docílit. Mohli bychom do celé věci vnést jen zmatek. V tom ohledu příklad Řecka, Jugoslávie a Polska jsou velmi poučné.

Fierlinger.

AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 1623 (Mos. 209). Záznam dešifrované došlejší depeše (d. 9. 8. 1944). Strojopisný přepis. — Zd. Fierlinger, „Ve službách ČSR“, II, Praha 1948, s. 312—314.

127

1944, august 9. [Moskva.] — Depeša náčelníka čs. vojenskej misie v SSSR gen. H. Píku čs. ministrovi NO gen. S. Ingrovi v Londýne so zprávami o delegácii, vyslanej pplk. Golianom do Moskvy.

Silný:

Hlásím, že dnes jsem zpracoval veškeré zprávy a návrhy zaslané SVV¹ a zítra budu konkrétně projednávat se zástupcem vrch. vel. R. A. Prosím o sdělení, zda jsou patrné nějaké důsledky odletu letadla ze Slovenska a zda nenastaly změny v obsazení přechodu přes Tatry, zda se tam neposadili Němci. Civilní účastníci příletu nezdají se býti delegáty nějakých větších organ. skupin, přiletěli z vlastní iniciativy neb jen z úzkého kroužku. Zvláště inž. Fejka nemá žádného pověření. Pověřenec SVV o něm nevěděl. Por. v zál. Baláz byl účasten na org. partyzán. skupin ve dvou-třech okresech. Prosím o prověření u SVV.²

² Týkalo sa prípravy vojenského vystúpenia slovenskej armády, pripravovaného podľa plánu, ktorý Golian oznámil do Londýna a s ktorým Píka oboznámil sovietske vojenské orgány.

³ Išlo o žiadosť britského velvyslanca v Moskve, aby sovietska vláda súhlasila s dodávkou zbrani z V. Británie na Slovensko podľa Golianových požiadaviek oznámených Ingrovi. Viď ďalej dokumenty čís. 105 a 120.

¹ Išlo o materiál, ktorý priviezli do SSSR npor. Korecký a spol. (viď dokument čís. 118).

² Viď dokument čís. 134.